

Boegbeelden groene sector

Branchevereniging VHG verzamelt 'boegbeelden': mensen die een bijzondere betekenis hebben (gehad) voor de groene sector. Door hun beroep, ervaring, expertise, visie of speciale activiteiten leveren ze een belangrijke bijdrage aan de waarde van groen in onze maatschappij. Door deze mensen te portretteren in VHG Magazine, kan de branche kennis nemen van hun inzichten en ideeën. We hopen dat deze verhalen inspireren om concreet invulling te geven aan het thema 'groen maakt gelukkig'. Omgevingseconome Elisabeth Ruijgrok vertelt dit keer over het in beeld brengen van de economische waarde van natuurbaten.

Omgevingseconome Elisabeth Ruijgrok:

“Groen kan volwaardig meetellen”

Elisabeth Ruijgrok neemt ons mee naar de tuin van Museum het Prinsenhof in Delft. Daar waar historisch erfgoed en monumentaal groen hand in hand gaan. Daar vertelt ze hoe ze als omgevings-econoom werkt aan het in beeld brengen van de economische waarde van verschillende omgevings-kwaliteiten zoals groen, water en bodem.

Tekst: Annetieke Bos
Foto's: Michiel Pothoff

Ze schreef samen met collega's een aanvulling op de leidraad OEI*, voor de waardering van natuur, water en bodem in maatschappelijke kostenbatenanalyses (MKBA's). Ook stelde ze een bijbehorend naslagwerk op met ruim 400 kengetallen. Beide boekwerken vormen de basis voor de huidige TEEB-stad tool. Met deze naslagwerken kunnen

plannenmakers en ontwikkelaars de baten van bijvoorbeeld groen in projecten in euro's uitdrukken en afwegen tegen de kosten.

Groen goedkoper dan grijs

Het werk van Ruijgrok en haar collega's werd niet meteen met open armen ontvangen. "Rond 2000, toen we ermee bezig gingen, zag nog lang niet iedereen het nut ervan in. Men dacht dat het nooit zou lukken. Hoe kun je nu ongeprijsde omgevingskwaliteiten zoals de baten van sociale cohesie, de kwaliteit van de openbare ruimte en leefbaarheids-effecten bepalen? Het tegendeel is waar gebleken. En nu werken diverse overheden, planbureaus en grote instituten ermee. De TEEB-stad tool maakt het systeem toegankelijk voor nog meer mensen. Het zorgt voor meer bewustwording van de baten van groen. Groen kan volwaardig meetellen en heeft een betere positie in de besluitvorming gekregen. Zo is er bijvoorbeeld al mee aangetoond dat de beheer- en onderhoudskosten van groen op de langere termijn lager zijn dan die van grijs (asfalt, steen en beton). Grijs mag dan goedkoper zijn in jaarlijks onderhoud, maar vraagt na een jaar of dertig wel om een vervangingsinvestering. Als grijs niet echt een must is, kunnen gemeenten dus kiezen voor goedkopere groene oplossingen. Een ander voordeel van de tool is dat er veel meer groenbaten te achterhalen zijn dan gemeenten veelal denken en dat je baathouders kunt opsporen die je kunt betrekken om mee te investeren."

Light-versie

De TEEB-stad tool mag dan een handige 'light-versie' zijn van de diepgravende MKBA's, Ruijgrok heeft er ook zo haar bedenkingen over. "Je kunt de uitgebreide studies en het kengetallenboek niet 'plat slaan' tot een simpele invul-oefening. Natuurlijk kan het doorrekenen van verschillende alternatieven ertoe leiden dat een groene oplossing het wint van een civieltechnische, maar we moeten oppassen dat we de baten van groen niet overschatten. Dat heeft groen niet nodig. De tool moet dus geen speeltje worden in de handen van groenfanaten die hun zin willen door-drukken. Groen kan nu eenmaal niet altijd winnen van andere belangen.

Mijn groenplek

"Ik ben vooral een liefhebber van monumentaal groen. Deze plek in Delft met de monumentale bomen tegen de achtergrond van het historische Prinsenhof (*het voormalig hof van Willem van Oranje – red.*) en de Oude Kerk, dat vind ik mooi. Gecultiveerde natuur dus, maar ja, wat is dat niet in Nederland. We gunnen geen boom de ruimte om zelf te bepalen waar hij groeit. Alles willen we bepalen, terwijl de ecosysteembaten juist vaak groter zijn, wanneer we de natuur zijn gang laten gaan. Verder heb ik geen speciale band met groen. Ik houd van behangen en kleding maken. Ik heb in mijn jeugd zoveel met mijn handen in de grond gezeten, bollen gepeld en bloemen gebost. De tuin laat ik nu over aan mijn man. Die vindt het leuk."

Mensen willen ook wegen, parkeerplaatsen, huizen en kantoren. Misschien maak ik me onnodig zorgen hoor, maar laten we de baten niet extreem opvoeren om ons gelijk te halen. Het is in elk geval wel mooi dat het voet aan de grond begint te krijgen."

'Het land is af'

Gewillig poseert ze voor de fotograaf aan de voet van het standbeeld van Willem de Zwijger. Dat die bijnaam op haar niet van toepassing is, blijkt al snel. Vooral als het gesprek gaat over de

kortzichtigheid van de Nederlandse planontwikkelaars. "Veel welzijn en welvaart gaat aan onze neus voorbij door smal denken als het gaat om oplossingen en de effecten daarvan. Ambitieuze, dure projecten blijken maatschappelijk onrendabel omdat ze veel meer kosten dan ze opleveren en vaak ook niet het echte antwoord zijn op de vraag of het probleem. Er wordt ook maar naar een beperkt aantal alternatieven gekeken. En als er een oplossing is gevonden, meten we niet alle effecten ervan op de omgeving, hoewel dat nu wel is toe-

Over Elisabeth Ruijgrok

Elisabeth Ruijgrok (1969) werd geboren in de kop van Noord-Holland. Ze groeide op op een tuinderij in de Bollenstreek waar ze vaak meehielp. Haar interesse voor natuur bleek uiteindelijk vooral te liggen op het gebied van cijfers en methodieken. Ze studeerde onder andere Japankunde en milieueconomie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en promoveerde op het onderwerp natuurwaardering. Sinds 2000 werkt ze bij ingenieursbureau Witteveen & Bos, waar ze leiding geeft aan het team Omgevingseconomie dat zich richt op het in beeld brengen van de economische waarden van verschillende omgevingskwaliteiten in Maatschappelijke Kosten Baten Analyses (MKBA's). Denk aan natuur, water en bodem, maar ook aan archeologie, landschap en historische geografie en bouwkunde. Verder worden ook sociale en culturele kwaliteiten belicht, zoals bijvoorbeeld architectuur, vermaak en sociale participatie. Het werk van Ruijgrok bestaat uit het ontwikkelen van methodieken in combinatie met het toepassen ervan op casestudies: een brug tussen theorie en praktijk.

“Veel welzijn en welvaart gaat aan onze neus voorbij door smal denken.”

> genomen sinds de publicatie van onze methodieken en naslagwerken. Ik heb inmiddels heel veel projecten mogen doorrekenen van dure tram- en metrolijnen, wegen, kantoren tot en met gebiedsontwikkelingen. Er is ook een enorme hoeveelheid ervaringscijfers verzameld. Dure maatregelen brengen vaak niet veel verbetering meer, we hebben de zaken redelijk goed voor elkaar in Nederland. Fysiek gezien bedoel ik, sociaal is een andere vraag. We hebben de neiging om vooral in fysieke projecten te denken en daar veel belastinggeld aan uit te geven, terwijl kleinere injecties in het sociale domein waarschijnlijk wél goed scoren. Zoals bijvoorbeeld groene ontmoetingsplekken. Ik zeg dan ook 'sorry plannenmakers, het land is af'. Het is heel moeilijk om nog goede investeringen te doen die ons welzijn echt vergroten. Ik pleit ervoor om projecten van begin af aan te ontwerpen op grond van zowel kosten als baten. En dan zowel de kost- als de baathouders daarbij betrekken. Zo kun je heel veel

miljarden besparen. Geld dat je wellicht extra kunt investeren in groen of andere dingen.”

Hovenier als adviseur

Terug naar TEEB-stad en de hoveniers. Wat kunnen zij ermee? Ruijgrok ziet voor hen vooral een waardevolle adviserende rol. “Plannenmakers willen best groenere plannen maken, maar zien vaak op tegen de kosten. Daar kan de hovenier zijn kennis inbrengen door voorstellen te doen over welk type groen zich het beste leent voor een project en hoe de kosten van onderhoud zich ontwikkelen. Hij kan ook kostenbesparende alternatieven aandragen denk ik.” Groen waarderen is van belang om te zorgen dat het volwaardig meetelt. Deze missie neemt Ruijgrok heel letterlijk: het doel is om bij te dragen aan duurzaamheid. Het doel is niet: onderzoeken om te onderzoeken en te publiceren. De grootste duurzaamheidswinst is overigens te behalen bij de besluitvorming over de hoeveelheid huizen en kantoren, wegen

en fietspaden, groen. Dat is het strategische niveau. Daarna volgen locatiekeuze, inrichtingsvraagstukken en ontwerp (welk groen). Een fout aan het begin van het traject is niet meer goed te maken. Een gebouw dat op de verkeerde plek staat, maak je niet duurzamer door het van een energiezuinig ventilatie- of verwarmingssysteem te voorzien. Het is de kunst voor ons als ingenieurs om op dat strategische niveau onze inbreng te leveren. Daar kun je het meest bijdragen aan duurzaamheid. Daar kun je het verschil maken. Ook de hovenier. In een aantal gevallen kan hij met zijn vakkennis en adviezen wel degelijk de besluitvorming beïnvloeden denk ik. Het is zo zonde wanneer we slechte keuzes maken en er geld gaat naar dingen die weinig opleveren, terwijl je met een fractie van het geld mensen blij had kunnen maken met een mooi plantsoen.” ■

* Overzicht Effecten Infrastructuur.